

Leif Jonsson og Hans Åstrand (red.): Musik i Sverige, IV. Konstmusik, folkmusik, populärmusik 1920-1990. Bokförlaget T. Fischer & Co., Stockholm 1994. 592 s. Ill. Noder. ISBN 91-85428-86-8. S.kr. ca. 500,-.

Med denne bog er udgivelsen af det store værk *Musiken i Sverige* bragt til afslutning. Fire omfattende bind der tilsammen tegner et meget detaljeret og nuanceret billede af vort nabolands musik og musikliv, som kun kan imponere. Selv om nærværende bind IV i alt væsentligt følger sig smukt til rækken af de øvrige, er det dog umiskendeligt mærket af de problemer, der uundgåeligt knytter sig til en samlet fremstilling vedrørende vort eget århundrede: Stofmængden er kolossal og har af gode grunde endnu ikke rigtig været gennem tidens effektive sorteringsmekanisme. Dette er da også nævnt i forordet – bl.a. som en slags forklaring på, at bogen ikke er blevet den, man oprindeligt havde planlagt: „Ett speciellt problem har varit att några medarbetare inte slutförde sitt arbete, i viss mån p.g.a. denna materialets obändighet, vilket har fått konsekvenser för några av kapitlen. De ersättningstexter som vi kunnat ta fram har av förklarliga skäl fått delvis andra tyngdpunkter.“ Dette er især gået ud over den planlagte behandling af musiklivets tolkere og den nye medieverden, ikke mindst fonogramindustrien.

Bogen er disponeret i to hoveddele omfattende 13 kapitler forfattet af i alt 11 medarbejdere, der alle er meget velanskrevne kendere og forskere. Endelig rummer den (foruden forord og indledning) en kilde- og litteraturoversigt, et personregister og et afsluttende sagregister, der (gældende for samtlige fire bind) er et overordentlig nyttigt redskab.

I den korte indledning fremhæves, at musiklivet med dette bind „tydligare än någonsin kommit att inddelas i tre store områden: konstmusik, folkmusik, populärmusik“, hvad da også helt naturligt præger bogens stofdisposition. Dog ikke mere naturligt end at det absolut skal understreges, at dette ikke er en selvfølgelighed i international sammenhæng. Helt konkret tildeles populärmusikken et særligt kapitel på 116 sider (kapitel 6 af Per-Erik Brolinson og Holger Larsen, der åbner bogens anden hoveddel), folkmusikken får 32 sider (kapitel 7 af Märta Ramsten), mens konstmusikken belyses i fem kapitler omfattende i alt 214 sider (kapitlerne 8-12 af Hans Åstrand,

Göran Bergendal, Bo Wallner og Rolf Davidsson). Rimeligheden af den givne vægtning bliver ikke genstand for en nærmere argumentation, ej heller det forhold, at særlige enkeltportrætter (de i konstmusikkapitlerne indlagte fire store specialafsnit om Hilding Rosenberg, Lars-Erik Larsson, Karl-Birger Blomdahl og Allan Pettersson) udelukkende er forbeholdt komponister fra konstmusikken.

Helt galt er det gået med behandlingen af jazz. Den er blevet placeret i kapitlet om populärmusik, og det har den mildt sagt ikke haft godt af. Kun ni sider er det blevet til, uagtet svensk jazz i flere perioder (ikke mindst i 1950'erne og 1960'erne) i bemærkelsesværdig grad har markeret sig på internationalt niveau med lysende navne som fx Lars Gullin, Arne Domnerus, Bengt Hallberg og Jan Johansson. De er da nævnt, men uden tilløb til dybere karakteristik, og alt, hvad der tilhører tiden efter, glimrer ved et totalt fravær. De pågældende ni sider er tydeligt præget af, at forfatterne er på udebane og ustandselig med citater og henvisninger må læne sig op ad en forsker som Erik Kjellberg, og afsnittet om jazz lever da også langt fra op til, hvad der gennemgående er bindets standard i øvrigt.

Til gengæld må de omfattende afsnit i kapitler 9-11, som Bo Wallner tegner sig for, fremhæves for deres høje kvalitet. Det gælder bl.a. de to godt 18 sider lange portrætafsnit om henholdsvis Rosenberg og Blomdahl, der begge nyder godt af en fornem balance mellem biografisk skitsering, karakteriserende beskrivelse og detaljerede analytiske punktnedslag i en både nuanceret og meget præcis sproglig iklædning. Her er en forfatter, der i eminent grad er et med sit stof, som det også kommer den mere bredt anlagte beskrivelse af „Måndagsgruppen och musiklivet“ med efterfølgende særadsnit om Sven-Erik Bäck og Ingvar Lidholm til gode.

Bogens første hoveddel giver en god reddegørelse for væsentlige sider af musiklivet i mere almen forstand, og specielt i kapitel 2 og til dels også kapitel 5 (af henholdsvis Rolf Davidsson og Lennart Reimers) belyses, hvorledes man i løbet af perioden fik udviklet en særdeles udbygget og velfungerende infrastruktur, som i dag danner grundlag for svensk musikliv i al dets mangfoldighed. Den store statslige musikudredning fra 1947 fulgt op af bl.a. etableringen af Rikskonserter i 1963 samt OMUS-reformen i 1970'erne er afgørende trin i denne

udvikling, hvor bl.a. decentralisering bliver et nøglebegreb, ligesom den gradvise eliminerings af den forudgående tids konsensus om, hvad der repertoire-mæssigt er lodigt – til fordel for en langt mere pluralistisk musik- og kultur-opfattelse.

Slutkapitlet „Musiken i Sverige och framtiden“ (kapitel 13) rummer en række betragtninger, der ikke alle er lige opmuntrende, og som bl.a. handler om overlevelseskampen mod „multijätterna“, den multinationale musikindustri – for ikke at tale om skrækforestillinger om kunstmusikken eventuelt engang fortrængt af en mere eller mindre artificiel computermusik el. lign. Balancen genoprettes dog noget med følgende slutbemærkning: „musik ... lär inte låta sig förträngas av andra modaliteter eller ljudkonstvarianter utan kommer snarast som tidigare i mänsklighetens historia att i sig assimilera nymodige och framtida komponenter.“

Bertel Krarup

Lars Lilliestam: *Gebörsmusik, blues, rock og muntlig tradering (Skrifter från Musikvetenskapliga Institutionen 37). Göteborgs Universitet, Akademiförlaget, Göteborg 1995. 264 s. Noder. ISBN 91-24-16670-7.*

Even Ruud og Odd Are Berkaak: *Sunwheels, fortellinger om et rockeband. Universitetsforlaget, Oslo 1994. 224 s. Ill. ISBN 82-00-02494-6.*

Formålet med Lars Lilliestams bog er at beskrive den forskning, som findes om gehørs-musik, og at beskrive, hvorledes man kan analysere denne eksemplificeret ved blues- og rockmusik. Første kapitel, „Musik, muntlighed och skriftlighed“, kommer vidt omkring sit emne. Lilliestams inspiration har i høj grad været den amerikanske litteraturforsker Walter J. Ongs opstilling af karakteristika for hhv. muntlig og skriftlig kultur (i afhandlingen *Orality and Literacy* 1982). I modsætning til Ong understreger Lilliestam dog, at tilstedeværelsen af den skriftligs kulturs fremtrædelsesformer ikke fuldstændig udelukker den mundtliges, men at vi befinder os i et samfund, hvor skriftkulturens mønstre slår igennem med forskellig styrke inden for samfundets forskellige klasser. Med inddragelse af musiketnologen

Ruth Finnegan slår Lilliestam fast, at mundtlige og skriftlige træk ytrer sig forskelligt i forskellige kulturer på forskellige tidspunkter, og han hævder således, at muntlig og skriftlig kultur har en historisk dimension. De mange referencer giver en udmærket gennemgang af den litterære og etnologiske forskning, der knytter sig til kapitlets emne, og Lilliestams sædvanlige, meget diskuterende og orienterende skrivestil åbner feltets problemstillinger snarere end besvarer dem. Det skal også fremhæves, at de mange præcise henvisninger til primærlitteratur gør fremstillingen meget brugbar for andre forskere med interesse for mundtlig/skriftlig-dikotomien.

Hvor indledningskapitlet forholder sig alment og temmelig overordnet til problemstillingen, er emnet for andet og tredje kapitel den musikalske praksis, som knytter sig til den mundtligt overleverede musik. De to kapitler fokuserer på bluesformlen. Andet kapitel er en gennemgang af bluesskemaets udviklingshistorie, idet skemaet netop ses som en musikalsk formel. Her udfoldes en musikhistorieskrivning, som i meget høj grad tager udgangspunkt i materialet (formlen) og musikernes bearbejdning heraf. Lilliestam refererer til den sydafrikanske musikforsker Peter van der Merwe, der har understreget, at essensen i 12-takters-blues ikke oprindeligt ligger i de 12 takter, men i formens tredelte natur; van der Merwe mener ligeledes, at oprindelsen til blues-skemaet ikke kun, som tidligere forskere har hævdet, er den engelske ballades tre underliggende akkorder, men at akkordfølgen kan spores tilbage til renæssancens italienske og franske dansemusik. På denne baggrund karakteriserer Lilliestam blues-skemaet som en mundtlig overleveret musikalsk form, hvis formel kan varieres på utallige måder. Med udgangspunkt i sangfamilier – der defineres som en gruppe af melodier med samme karakter, med nogenlunde enslydende tekst og i mange tilfælde knyttet sammen gennem en vis lighed i akkompagnementets akkordrækkefølge – analyseres fem versioner af *Rollin' and Tumblin'*, og Lilliestam påviser, hvordan den mundtlige overlevering påvirkes af skriftkulturens normer, idet bluesskemaet i rock og jazz er regelbundet i modsætning til countrybluesens løsere karakter. Dette har Lilliestam allerede påvist i sin afhandling, *Musikalsk Ackulturaton*, fra 1988. I jazz- og rockmusik melodiseres en bestemt harmonik, mens den oprindelige bluesmusik i